

Padel pod streli, ko je poskušal zaščititi svoje dekle

ZDA v šoku Še vedno ni jasno, zakaj je nadarjeni študent postal množični morilec, ZDA pa čaka nova (brezplodna) razprava o orožju

njen Izraelu, kar pomeni, da nima popadkov, podobnih nacističnemu odnosu do Judov.

Svoje poglede na svet, v katerih gre verjetno iskati vzroke za zločin, je zapisal v 1500-stranskem manifestu z naslovom *2083 – evropska deklaracija neodvisnosti*. Tam se je izkazal za sovražnika muslimanov, podpornika sionizma, nasprotnika feminizma, marksizma in multikulturalizma. Je tudi privrženec teorije zarote, imenovane Eurabija, po kateri se Evropa pospešeno islamizira in predvsem arabizira, in zagovornik ideje o izselitvi vseh muslimanov s stare celine. Sicer je kristjan, vendar ne posebno vnet pripadnik norveške luteranske cerkve. V manifestu se je znašla tudi Slovenija, kjer ima Breivik domnevno zveste brate in sestre; skupaj s Slovaško je Slovenijo pohvalil kot najmanj multikulturno indoktrinirani državi v Evropi, kar koli naj bi to pomenilo. Manifest je razposlal na številne naslove in menda je hotel s pobjoi k svojemu pisanju pritegniti čim več bralcev. To mu je nedvomno uspelo.

Po pobjoih in aretaciji je seveda takoj izbruhnila debata, ali je česa takšnega zmožen normalen človek. Psihiatri so opravili dve oceni, kot po navadi popolnoma različni. Prva skupina je ugotovila, da je nor, saj menda ima paranoidno shizofrenijo, druga, da je bil v času napadov in je še vedno normalen, morda ima nekatere manjše duševne težave, pove-

doseganje drugih individualnih ali skupinskih ekstremnih idej,« je pričar Čaleta.

Po njegovem lahko glede na težke razmere v družbi, ki smo jim priča v Evropi, in težav, ki jih na drugi strani v svetovnem merilu ustvarja neobrzdani neoliberalizem kapitala, samo upamo, da se število takšnih ekscenčnih dejanj ne bo začelo drašično povečevati. Čaleta meni, da je v Sloveniji lahko najbolj problematičen desni radikalizem, podkrepljen z neonacističnimi in skrajno nacionalističnimi idejami.

Da se tega v Sloveniji zavedajo celo nekateri politiki, je sredi marca dokazala zahteva državnoborske komisije za nadzor obveščevalnih in varnostnih služb (KNOVS), naj civilna in vojaška obveščevalna služba – Slovenska obveščevalno-varnostna agencija in Obveščevalno varnostna služba – pripravita poročilo o problematiki skrajnih skupin in gibanj v Sloveniji. Menda sta ga že poslala vladi, tej pa ga KNOVS še ni uspelo posredovati. Zato je predsednica komisije, poslanka Pozitivne Slovenije Melita Župevc, ta mesec, po štirih mesecih čakanja, od vlade zahtevala, naj ji gradivo dostavi takoj. Ali ima to poročilo in zakaj ga ne pošlje KNOVS, če ga ima, smo v vladi poskušali izvedeti tudi mi, vendar nam niso zmogli ali hoteli odgovoriti. Župečeva je sejo KNOVS, na kateri bodo obravnavali poročilo, sklicala za 17. september. Če ga bodo seveda dobili.

Neuradno se je izvedelo, da vlada s posredovanjem poročila o ekstremističnih skupinah zavlačuje, ker sta obveščevalni službi odkrili samo desno usmerjene skrajneže, desna vlada pa bi seveda hotela odkriti še kakšne levo usmerjene. Ob teh informacijah, Čaletovih opozorilih o potencialno največji problematiki desnega radikalizma ter podatkov, da nekateri poklicni pripadniki vojske in policije v svojem prostem času urijo desničarske skrajneže – puška in pendrek države sta to seveda jadrno zanimala –, se res postavi vprašanje, ali je vladi zaradi poročila neprijetno.

Ena bolj znanih desnih ekstremističnih skupin je namreč neonacistična Blood and Honour Slovenia, katere član je tudi član Slovenske demokratske stranke. Iz stranke premiera Janeza Janše nam te informacije niso ne potrdili ne zanikali, ampak so vprašanje preprosto ignorirali. Zato jih niti nismo mogli vprašati, kje se njihove vrednote pokrivajo z vrednotami Krvi in časti (Blood an Honour).

Ko smo o povezavah med političnimi strankami in skrajnimi skupinami povprašali Čaleta, nam je odgovoril, da so takšne povezave izjemno nevarne in dajejo ekstremističnim skupinam tisto manjkajočo ter potrebno legitimnost njihovega obstoja in ideje, ki jo podpirajo. Zato bi morale vse resne politične stranke zelo paziti, da v želji po doseganju čim večje podpore volilcev ne zapadejo v skušnjava po povezovanju s takšnimi skrajnimi skupinami. Po Čaletovem prepričanju je to z varnostnega stališča zelo problematična zgodba, »še posebno če se somišljeniki teh idej pojavijo tudi v nacionalnovarnostnem mehanizmu, ki naj bi skrbel za varnost države in njenih državljanov.« Na vprašanje, ali je v Sloveniji več podobnih primerov kot prej opisani »vezni člen« med Janševimi demokrati in neonacisti, pa je Čaleta dejal: »Upam, da ne, oziroma vsaj do zdaj javno temu ni mogoče pritrčiti.«

Amerika žaluje FOTO AFP

Združene države žalujejo za dvanajstimi žrtvami napada v kinodvorani mesta Aurora, predmestju Denverja. V soboto so v medije počasi prihajala imena pokojnih in njihove življenjske zgodbe, od športne poročevalke Jessie Ghawi, ki se je le mesec pred tem za las izognila streljanju v kanadskem Torontu, do Matta McQuinna, ki je umrl, ko je hotel zaščititi svoje dekle. Medtem so policisti poskušali vstopiti v stanovanje, ki ga je 24-letni napadalec James Holmes natrpal z eksplozivom in spremenil v smrtonosno past.

SEBASTIJAN KOPUŠAR

Preštevanje mrtvih in ranjenih je pokazalo, da se je končno število zadnjih povečalo na kar 58. Oblast je včeraj obveščala družine pokojnih o njihovih izgubah, mediji pa so imenom poskušali dodati življenjske zgodbe in opisati njihove zadnje trenutke na polnočni premieri novega filma o Batmanu iz serije Vitez teme. Prvo je v javnost prišlo ime Jessie Ghawi, mlade športne novinarki, ki je le šest tednov prej v Torontu zaradi občutka tesnobe odšla iz trgovskega središča, v katerem se je nato zgodil strelski obračun med člani tolpe. Tokrat je bila med prvimi, ki so padli pod streli Holmesa. Preiskava je pokazala, da je ta kupil karto za polnočno predstavo, nato pa se po začetku filma skozi zasilni izhod odtihotapil do avtomobila, kjer si je nadel zaščitno opremo in orožje. Skozi priprta vrata je vstopil v dvorano, s polavtomatsko puško, šibrovko in pištolo, na sebi je imel neprebojni jopič, čelado in plinsko masko. Gledalci so najprej menili, da gre za

del premiere, tudi odvržena granata solzivca jih še ni prestrašila, paniko je sprožil prvi strel v strop dvorane. Nato je začel sistematično streljati v množico, ki je iz natrpane dvorane drla proti izhodom.

Matt McQuinn je poskušal zaščititi svoje dekle, ko so ga pokosili strelji, ki so zadeli tudi njo, a je preživela. Umrl je uslužbenec kina Alex Sullivan, ki je na premieri praznoval svoj 27. rojstni dan. Umrla sta dva vojaka, mornar John Thomas Larimer in rezervist letalstva Jesse Childress. Tragedija je imela tudi svetle trenutke, ko so najpogumnejši reševali ljudi okoli sebe. Mladi Durrell Brooks je prestregel kroglo, ki bi pokosila Patricio Legarreta, nato pa kljub rani v nogi pomagal njej – tudi ona je bila ranjena v nogo – in njenima hčerama na prosto. Preiskovalci še vedno poskušajo ugotoviti, zakaj je 24-letni magister neurologije, ki je veljal za vzornega študenta, »najboljšega med najboljšimi«, kot so ga opisali na njegovi prejšnji univerzi v Kaliforniji, opustil doktorski študij v Koloradu in se začel pripravljati na krvavi pohod. Preiskovalci so sporočili, da se je zaprl vase in ne želi sodelovati z njimi, mediji ugibajo, da so očitno zmedeni um navdihnil filmi in stripi o Batmanu, saj si je rdeče pobarval lase, policistom pa je menda dejal, da je Joker, eden od zlih junakov.

Holmesov preblisk normalnosti se je zgodil takoj po napadu, ko je policiste mirno pričakal pri avtomobilu in jih opozoril, da je njegovo stanovanje eksplozivna past. Včeraj je več sto stanovalcev petih zgradb v Aurori nestrpno čakalo, da bodo policisti deaktivirali eksploziv, s katerim je Holmes želel vzeti še nekaj več življenj. Po besedah Franka Fannie, tiskovnega predstavnika policije v Aurori, bo čiščenje morda trajalo več ur, v stanovanje pa so najprej poslali robota.

James Holmes, samooklicani Joker, zli junak FOTO REUTERS

Poveljnik policije Dan Oates je dejal, da v svoji karieri še ni videl takšnega prizora: ko so s pomočjo lestev razbili okna v drugem nadstropju stanovanjske zgradbe, so nalleteli »na preplet žic, na vedra, polna nabojev, na vrče s tekočimi kemikalijami in predmete, podobne minometnim granatam«, vse pa je bilo menda povezano z žičnimi sprožilci. Naboji v stanovanju so del več kot 6000 kosov velike zaloge, ki jo je kupil na spletu. Povsem legalno je kupil tudi štiri kose orožja (polavtomatsko puško AR-15, šibrovko na 12 nabojev ter dve pištoli Glock). Na spletu je nakupil tudi zaščitno opremo. Nihče ni ničesar posumil, saj Holmes pred tem ni imel policijske kartoteke, naredil ni niti prometnega prekrška. Kot ponavadi po večjih strelskih napadih in v liberalnem delu medijev in javnosti izbruhnila razprava o prelahki možnosti dostopa do orožja v ZDA, vanjo se je vključil tudi newyorški župan Michael Bloomberg, ki je oba predsedniška kandidata, predsednika Baracka Obama in republikanca Mitta Romneyja, pozval, naj poleg tolažečih besed govori tudi o svojih stališčih do nadzora nad orožjem. Dostop do njega Američanom zagotavlja drugi amandma ustave, brani pa ga zelo močno in vplivno državno orožarsko združenje NRA, ki ga podpira celotna politična desnica.

»Jasno nam je, da se je spodnji dom kongresa pomaknil povsem na desno in v bistvu postal podružnica NRA,« je nemoč za spremembe opisal Ladd Everitt, predstavnik koalicije organizacij za boj proti nasilju s strelnim orožjem. V ZDA vsako leto ustrelijo približno sto tisoč ljudi, pri čemer jih trideset tisoč umre. Oboroženo je skoraj vsako drugo ameriško gospodinjstvo, saj vsako leto prodajo približno 4,5 milijona kosov orožja, v rokah Američanov pa je ta trenutek 284 milijonov kosov legalno kupljenega orožja.

Včeraj je več sto stanovalcev petih zgradb v Aurori nestrpno čakalo, da bodo policisti deaktivirali eksploziv, s katerim je Holmes želel vzeti še nekaj več življenj. FOTO REUTERS

Denis Čaleta FOTO MAVRIC PIVK

zane z narcizmom in pomanjkanjem empatije.

Pod Alpami

Ob takšnih dogodkih, kot je bil Breivikov pokol, se nujno postavi vprašanje, ali je kaj takšnega mogoče tudi v Sloveniji. Ta ne slovi kot posebno gnezdo terorizma, vendar je za neproblematično veljala tudi Norveška, bogata skandinavski kraljevina, država z eno najvišjih življenjskih ravni na svetu. Po mnenju strokovnjaka za varnostna vprašanja, predvsem za terorizem, predsednika sveta inštituta za korporativne varnostne študije ICS ter predavatelja na fakulteti za državne in evropske študije dr. Denisa Čaleta je primer terorističnega napada, ki ga je izvedel Breivik na Norveškem, dokaz, da nobena družba ni v celoti imuna na takšna dejanja. »S tega stališča si niti v Sloveniji ne smemo zatiskati oči, da se to v naši družbi ne more zgoditi. Razmere, v katerih živimo, dajejo vedno dovolj možnosti za iniciacijo idej za storitev takšne vrste ekstremnih dejanj. S temi dejanji se lahko izkazuje individualno ekstremno nestrinjanje s trenutno oblastjo ali